

Växjö universitet

Institutionen för pedagogik

Bemötande

**- en studie om hur rullstolsburna blir bemötta i
samhället**

Peter Allgurin

Joakim Johansson

Examensarbete 10 poäng
i Lärarutbildningen
Vårterminen 2006

Sammanfattning

Peter Allgurin & Joakim Johansson

Bemötande

- en studie om hur rullstolsburna blir bemötta i samhället

Interaction

- a study about how persons sitting in wheelchairs interacts with the society

Antal sidor: 28

The purpose with this paper is to get an idea about the interaction between persons sitting in a wheelchair and the society. We have carried through some literary studies to complement the methods we have chosen. We have interviewed a person who is sitting in a wheelchair to get that persons perspective. We have also carried through a participated observation with ourselves sitting in wheelchairs. Our purpose with these methods was to examine how a person sitting in a wheelchair interacts, verbally, non-verbally as well as how the physical environment is adapted. From a person sitting in a wheelchairs perspective the physical environment lacked in adjustment. In some public buildings it wasn't possible even to get in through the front entrance because of the high steps. The practicability in some of these buildings was limited. We experienced a friendly interaction for most part of the situations. People held up doors for us and asked us if we wanted help in various situations. In some situations we felt like the kindness surpassed into fawning. In passing of people we felt like we didn't get eye contact with that many of them. They often looked away as if they were scared to stare at us. The person we interviewed thinks that this deviant behaviour isn't anything that he or she takes notice of because he or she has been sitting in a wheelchair for such a long time.

Sökord: bemötande, rullstolsburen, deltagande observation

1 Inledning.....	4
2 Bakgrund.....	5
2.1 Bemötande.....	5
2.1.1 Människosyn.....	5
2.1.2 Mänskligt beteende.....	6
2.1.3 Kommunikation.....	6
2.1.4 Möten mellan människor.....	7
2.1.5 Attityder.....	8
2.1.6 Fysisk miljö.....	8
2.1.7 Tidigare forskning.....	9
3 Syfte och frågeställning.....	11
4 Metod.....	12
4.1 Metodval.....	12
4.2 Deltagande observation.....	12
4.2.1 Verbal kommunikation.....	13
4.2.2 Icke verbal kommunikation.....	13
4.2.3 Den fysiska miljöns bemötande.....	13
4.2.4 Urval.....	14
4.2.5 Genomförande process.....	14
4.2.6 Validitet/Reliabilitet.....	14
4.3 Kvalitativ intervju som forskningsmetod.....	15
4.3.1 Urval.....	16
4.3.2 Genomförande process.....	16
4.3.3 Validitet/Reliabilitet.....	16
4.4 Etiska ställningstaganden.....	17
4.5 Övergripande validitet/reliabilitet.....	17
5 Resultatredovisning.....	18
5.1 Verbalt bemötande.....	18
5.2 Icke verbalt bemötande.....	19
5.3 Den fysiska miljöns bemötande.....	20
6 Analys.....	22
6.1 Verbalt bemötande.....	22
6.2 Icke verbalt bemötande.....	23
6.3 Den fysiska miljöns bemötande.....	24
7 Slutdiskussion.....	26
7.1 Lärarkyrket.....	26
7.2 Diskussion av metodval.....	27
7.3 Vidare forskning.....	28
8 Källförteckning.....	29
Bilaga 1.....	30
Bilaga 2.....	32
Bilaga 3.....	33

1 Inledning

I vår universitetsutbildning i idrott och hälsa ingick det kurser om barn och ungdomar i behov av särskilt stöd. Vi utvecklade då ett intresse att få en vidare kunskap och förståelse för hur individer i behov av särskilt stöd blir bemötta i samhället. Det finns en mängd olika sorters funktionshinder som innefattar både fysiska, psykiska samt sociala handikapp, vilket gör området väldigt brett och svårt att greppa. Under utbildningen fick vi pröva hur det är att sitta i rullstol och då upplevde vi situationer ur ett annat perspektiv. Vi blev då intresserade av att undersöka hur rullstolsburna med ett fysiskt handikapp upplever sin vardag. Hur blir de bemötta av andra människor? Hur känns det att vara rullstolsburen? Många tankar uppkom här om hur personer i rullstol uppfattar sig själva och uppfattas av andra. Rullstolen är tänkt att vara ett hjälpmedel men kan också i många situationer vara ett hinder i vardagen.

I vår kommande lärarprofession kommer vi förmodligen att möta elever med funktionshinder, men även elever med olika personligheter, uppfattningar och syn på rörelsehindrade. I skolans värdegrund ingår det som en viktig uppgift att främja aktningen för varje människas egenvärde samt ha respekt för vår gemensamma miljö. Det gäller även att främja individens frihet och integritet samt alla människors lika värde. Därför anser vi oss ha nytta av att få en inblick i en rullstolsburens vardag för att lättare kunna se saker och ting ur deras perspektiv. Genom detta hoppas vi kunna förstå de rullstolsburnas situation, men även hjälpa andra elever att få en rullstolsburens perspektiv på tillvaron.

Bemötande i alla dess former är något som så gott som alla dagligen kommer i kontakt med eller utsätts för. Vi tror att genom att ta del av denna uppsats så kan man bli mer medveten om hur olika individer blir bemötta eller bemöter andra. Det kan kanske även fungera som en tankeställare över sitt eget bemötande framförallt gentemot rullstolsburna men även mot andra människor.

2 Bakgrund

I bakgrunden kommer olika teorier att presenteras, vilkas syfte är att förklara hur och varför människor beter sig som de gör i olika situationer. Kapitlet innefattar även lagar och paragrafer om handikappanpassning på allmänna platser och i allmänna byggnader.

2.1 Bemötande

Bemötande är ett väldigt vitt begrepp. För att bena ut begreppet har vi valt att dela upp det i de rubriker vi anser vara relevanta för vår frågeställning. Dessa begrepp är människosyn, mänskligt beteende, attityder, kommunikation, möten mellan människor, bemötande av människor med funktionshinder samt fysisk miljö. Genom att förklara dessa begrepp anser vi oss täcka nationalencyklopedins (www.ne.se) definition av bemötande som lyder enligt följande: ”ett uppträdande mot någon eller något”.

En annan term som är av vikt i detta arbete är rörelsehindrad som nationalencyklopedin (www.ne.se) definierar som en person som har starkt nedsatt rörelseförmåga och vanligen sitter i rullstol.

2.1.1 Människosyn

Vilken syn på människan man än har, hämtas innehållet från erfarenheter och från samhällsstruktur, från historien och från andra kulturer. Om man får nya kunskaper om andra människor och samhällen eller möter dem i vardagen, kan man upptäcka det självklara och uppenbara och göra detta medvetet. En medveten och bildad människa är en human människa, med nyfikenhet inför det vanliga eller obegripliga och med en tolerans inför det annorlunda. Det gäller företeelser både inom oss själv och inför det vi möter i vår värld eller i massmedias beskrivning av andra världar än våra, världar som rätt vad det är kan knacka på dörren till vår vardag, tidigare än vi tror. Gamla minnen, gamla vänner gamla världar som pockar på uppmärksamhet och delaktighet, med allt vad det för med sig. (Nilsson, Björn 1988:71)

Människosyn har med perspektiv och värderingar att göra. Dessa fungerar som en lins som världen betraktas igenom. Människosyn är enligt sociologen Björn Nilsson (1988) den uppfattning individen har om något som är gemensamt för människan men som samtidigt gör människor olika. Det innebär att individen anser att det finns en gemensam bas som är väsentlig för människan, d v s hennes natur eller väsen. Under barndomen får

vi många värderingar och attityder från våra föräldrar och andra personer runt omkring oss. Detta tar vi upp genom att lyssna och iaktta de personer som är bland oss. Det är framförallt det vi gör som barnen iakttar och lägger på minnet. Sjöström (1990) anser, liksom Nilsson, att vi bär med oss en medveten eller omedveten syn på människan. Denna syn är oftast inte något som vi själva har resonerat oss fram till utan något som vi bär med oss sedan uppföstran. Även samspelet med den omgivande miljön påverkar vår människosyn.

Nilsson menar att den människosyn man skaffat sig beror på en rad olika faktorer såsom social bakgrund, utbildning, yrke, livserfarenheter m m. I vår omgivning finns en mängd uppfattningar som förmedlas genom föräldrar, skola samt vetenskap. Något som också måste vägas in är vår närhet till massmedia i olika former, vilket ger en stor mängd information som vi tolkar. Genom alla dessa ting skaffar vi oss olika uppfattningar om människor. Vidare ger dessa uppfattningar oss ett sammanhang i det som händer runt omkring oss. Det hjälper oss att orientera oss i vardagen bland människor och på så sätt skapa mening i livet. Hur vi uppfattar olika människor påverkar dessutom vår moral eftersom den avgör vilka krav och normer som vi ställer på människan.

2.1.2 Mänskligt beteende

Enligt psykologen Ruth Larsson (1989) är den livssituation som en människa befinner sig i en produkt av alla hennes livserfarenheter, vilket innefattar samtliga påverkningar från närmiljön samt samhället i stort. Allt det vi upplever, känner och tänker är förknippat med vår kropp. Det finns ett ständigt samspel mellan vår kropp och vår omgivning. Allt vi tar oss för i livet gör vi av en orsak. Bakom dessa beteenden finns alltid en drivkraft, dock är vi inte alltid medvetna om detta. Denna drivkraft har i sin tur samband med våra behov.

Våra medfödda behov är centrerade till oss själva och gäller mat och kroppslig trygghet. Det är först då dessa behov tillgodosätts, som vi har råd med att utveckla de sociala behoven – att tänka på andra. (Larsson 1989:37)

Detta innebär, enligt Larsson, att våra behov är drivkraften i vårt beteende. Hur väl våra behov är uppfyllda när vi befinner oss i olika situationer har stor betydelse för hur vi beter oss samt upplever situationen. Beteende är **alltid** knutet till den situation det förekommer i.

2.1.3 Kommunikation

Larsson (1989) menar att vårt främsta medvetna uttrycksmedel är språket. Det är dock långt ifrån det enda uttrycksmedlet. I den totala kommunikationen ingår rörelser, ansiktsuttryck, gester och kroppshållning. Björn Nilsson och Anna-Karin Waldemarson (1995) definierar ordet kommunikation som något som blir gemensamt. Det innebär att vi både meddelar oss och delar med oss av något, bl a upplevelser, tankar och värderingar. Kommunikation består av påverkan, bekräftelse samt information. Det är en situation där två eller flera personer skickar olika budskap mellan varandra och där det visar hur de

påverkas av varandra och uppfattar sig själva. Arne Maltèn (1998) menar att kroppsspråket betyder mer än orden. Enligt Maltèn hävdar forskare att endast sju procent av kommunikationen överförs med ord. 38 procent förmedlas via tonläge, tempo, betoning samt klang, och 55 procent formas via vårt kroppsspråk, såsom minspel, gester och ögonuttryck.

Nilsson och Waldemarsson menar att kommunikationen äger rum både medvetet och omedvetet. Medvetna budskap är budskap som vi är medvetna om att vi sänder ut, t ex när vi ber någon om något. Omedvetna budskap är något som mottagaren uppfattar, men som vi själva inte är medvetna om. Exempel på detta kan vara ansträngd röst eller ryckningar i ansiktet.

Enligt Nilsson och Waldemarsson handlar kommunikation i mångt och mycket om att bli medvetna om vilka budskap vi skickar till och tar emot från andra. Det hjälper oss att få förståelse för hur vi påverkas av andra människor samt hur de påverkas av oss. Genom detta får vi därmed fler och bättre perspektiv på vårt eget handlande, men även på andras beteende.

2.1.4 Möten mellan människor

En del möten med andra människor är direkta, andra är indirekta. Direkta möten är möten öga mot öga med människor. De direkta mötena är vår första och livet igenom den viktigaste samhällserfarenheten. Det är i direkta samspel som meningen med livet och med en själv kan skapas. (Nilsson 1988:124)

Enligt Jakob Carlander, Kerstin Eriksson, Ann-Sofie Hansson-Pourtaheri, Birgitta Wikander (2001) är vi människor olika rustade i våra möten med andra människor och därmed hanterar vi konflikter, oliktankande samt kränkningar på olika sätt. Detta har sin grund i att vi är olika trygga i oss själva. Tryggheten ligger till grund i vår självbild. I självbilden ingår hur vi ser på andra samt våra erfarenheter som vi skaffar oss genom livet. Rikligt med upplevelser och erfarenheter ökar våra möjligheter att förebygga och hantera obehagliga situationer som uppkommer.

Vi reagerar på olika sätt i våra möten med människor. Reaktionen som uppkommer styrs av vårt inre, våra erfarenheter, förväntningar samt tolkningar. Vid goda möten fylls vi med känslor av glädje, tillfredsställelse och ibland även med lycka. Otrygga möten däremot kan väcka känslor av uppgivenhet, rädsla, frustration och ibland till och med hat. Ibland kan hindren vara så stora att de hindrar en kontakt människor emellan. En medvetenhet om dessa hinder kan vara en början till att överbrygga dem. (Carlander m fl)

Hur kommunikationen mellan individer utvecklas är beroende på hur vi själva mår. Om vi är utmattade och på dåligt humör så är risken större att bemötandet omedvetet får en negativ klang. Ett exempel på detta är känslan av att ta hand om ett skrikande spädbarn:

Beroende på hur vi själva mår kommer vi att uppfatta det skrikande barnet på olika sätt. Är vi själva utmattade kommer vi att uppfatta skrikandet som outhärdligt, men om vi mår bra och är utvilade så kan vi trösta och tolka barnets skrik. (Carlander m fl 2001:44)

2.1.5 Attityder

Socialpsykologen Christer Jeffmar (1987) definierar attityd som: ”en relativt varaktig organisation av vissa känslor, uppfattningar och beteenden riktade mot bestämda personer, grupper, idéer, företeelser eller föremål.” (Jeffmar 1987:108). Jeffmar anser att attityder spelar en viktig roll såväl i samhällslivet som i mindre grupper. I nationalencyklopedin (www.ne.se) kan det utläsas att ”föremålet för en attityd kan vara en person - även den egna personen - och då ofta i en social roll, t ex som mor, lärare eller riksdagsman”. Även Jeffmar anser att vår attityd formas i det samhälle vi lever i. Attityder är, enligt honom, mer eller mindre starka inställningar eller uppfattningar om någon eller något. Det kan t ex vara hur vi tycker, tänker och känner om olika fenomen och hur dessa skapas i ett socialt sammanhang. Redan från barnsben kommer vi i kontakt med attityder. Jeffmar illustrerar detta med följande exempel.

Antag att ett barn växer upp i en stadsdel till vilket fler och fler invandrare flyttar. Till att börja med kallas de kanske bara för ”svartskallar”. Ordet är fortfarande neutralt för barnet. Så småningom kommer kanske en eller båda föräldrarna i konflikt med några av invandrarna och börjar mer och mer beskriva dem med negativt laddade ord, t ex lata, fula, opålitliga eller smutsiga. Om det ursprungligt, för barnet, neutrala ordet ”svartskalle” mer och mer dyker upp med negativa ord, kommer denna beteckning för invandrare att så småningom få en negativ klang för barnet. (Jeffmar 1987:114)

På detta sätt kan barnen utveckla fördomar mot minoriteter. Enligt nationalencyklopedin (www.ne.se) är fördomar en speciell undergrupp till attityder. Detta bygger oftast på människans för ögat synliga egenskaper. Fördomar kan ofta leda till diskriminerande behandling av dem mot vilka den är riktad. En del av attityderna har vi med oss hela livet utan att de förändras nämnvärt. De flesta av våra attityder förändras dock genom livet. Vi påverkas ständigt av vårt massmediala samhälle genom att vi delges ny information vilket syftar till en attitydförändring.

Jeffmar anser att individer har tämligen stora tendenser att bli övertalade av personer som ligger dem nära om de inte gör det för egen vinnings skull. En person som har en hög trovärdighet inom professionen den behandlar har en hög påverkningsgrad d v s desto mer insatt personen är i ämnet den pratar om desto mer tar åhörarna till sig.

2.1.6 Fysisk miljö

För att rörelsehindrades framkomlighet i samhället skall underlättas finns lagar och bestämmelser. Nedan följer plan- och bygglagen 17 kap. 21 § (<http://lagen.nu>) där krav på tillgänglighet och användbarhet behandlas.

I byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser skall enkelt avhjälpna hinder mot lokalernas och platsernas tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga undanröjas i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.

Med enkelt avhjälpna hinder menas sådana hinder som ställer till problem för den funktionshindrade. Det är dessa hinder som samhället skall undanröja om så är möjligt, utan att konsekvensen blir orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren. Här måste även den ekonomiska aspekten vägas in så att verksamheten inte äventyras. (www.boverket.se)

Föreskrifterna som gäller framkomlighet i lokaler dit allmänheten har tillträde samt på allmänna platser följer nedan. Dessa är hämtade från boverket (www.boverket.se) Vi har valt ut de föreskrifter som vi tycker är relevanta för vår frågeställning.

1 Fysiska hinder vilka innefattar mindre nivåskillnader, tunga dörrar samt felaktigt placerade eller felaktigt utformade manöverdon skall avlägsnas. Med manöverdon menas t ex dörröppnare och ringklockor.

2 Placering av fast inredning skall anpassas så att personer i rullstol har möjlighet att ta sig fram och kan använda exempelvis telefoner och kölappsautomater.

3 Hinder såsom ojämn markbeläggning, svårforcerade rännalar och trottoarkanter skall undanröjas, om det utgör ett hinder för den rörelsehindrade.

2.1.7 Tidigare forskning

Vi har inte hittat speciellt mycket forskning inom det område vi ämnar undersöka. Vi har dock hittat några undersökningar vilka följer nedan.

Malena Sjöberg, Ola Balke, Klara Granat samt Inger Karlsson (2003) anser att bemötande har en mängd dimensioner. De menar att det i grund och botten handlar om att respektera personen som den är. Nyckelord för ett gott bemötande är kunskap, inlevelse samt respekt. Ett bra bemötande handlar mycket om att ha ett etiskt förhållningssätt. Mycket handlar om vad som är gott och ont samt rätt och orätt.

Handikappanpassning är en viktig del när det gäller att få till stånd ett bra bemötande. Genom en god handikappanpassning i samhället minskar de funktionshindrades handikapp genom att de klarar av vardagslivet med alla dess situationer på ett bättre sätt. Det synliga handikappet blir då inte så uppenbart vilket leder till att personen lättare kan smälta in i samhället och inte behöver känna sig utanför. Det är omgivningen som skapar de funktionshindrades grad av handikapp. (Sjöberg m fl). Även Michael Oliver (1996) menar att handikapp är något som skapas av samhället och uppstår till följd av att samhället har barriärer och hinder som utestänger funktionshindrade från vissa aktiviteter.

Vad är ett bra bemötande? Hur ska man göra? Kanske handlar det helt enkelt om att se sig själv i den man möter. Se att här finns inte bara en hörselskadad, en utvecklingsstörd eller en blind person, utan faktiskt en student, en tonårsflicka eller en småbarnsmamma. (Sjöberg m fl 2003:3)

När människor kommer i kontakt med funktionshindrade kommer funktionshindret och rollen som hjälpbehövande ibland i vägen för det personliga mötet. Det är då viktigt att kunna se förbi det och se personen bakom. (Sjöberg m fl). Jane Brodin och Åsa Fasth (2001) har intervjuat ett antal ungdomar med rörelsehinder och/eller andra funktionshinder. Enligt de funktionshindrade möter de ibland människor som bara ser rullstolen i stället för deras personligheter. Vissa blir värderade som mindre intelligenta bara för att de sitter i rullstol. Det kan yttra sig i att de inte lyssnar på deras synpunkter och åsikter. De intervjuade menar att detta diskriminerande bemötande leder till att de ofta vill bevisa för omgivningen att de räcker till och är kompetenta personer. De känner ibland att de måste vara mycket duktigare och trevligare än andra för att visa att de duger.

3 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att få en inblick i hur en rullstolsburen blir bemött i samhället. Detta innefattar det verbala-, det icke-verbala- samt det fysiska bemötandet från miljön. Vi har valt att fördjupa oss i ett antal begrepp som kan hjälpa till att förklara en människas bemötande gentemot en rullstolsburen. Begreppen är människosyn, mänskligt beteende, kommunikation, möten mellan människor, attityder samt fysisk miljö.

Vår frågeställning är således att diskutera, och på så sätt få en inblick i, hur en rullstolsburen blir bemött, verbalt såväl som icke verbalt. Vi skall även diskutera hur en rullstolsburen blir bemött av den fysiska miljön i samhället.

4 Metod

4.1 Metodval

Vi har valt att använda oss av två olika metoder i arbetet, deltagande observation samt intervju. Den deltagande observationen har vi valt att genomföra för att få en förståelse för hur en rullstolsburen blir bemött i samhället. Observationens syfte är att ge en förkunskap för att lättare kunna utforma intervjumallen samt att på ett bättre sätt kunna förstå och tolka respondentens svar. Enligt Katrine Fangen (2005) kan dessa två metoder med fördel kombineras. Vi anser, liksom Fangen, att genom en kombination av dessa metoder tror vi oss få fram det mest tillförlitliga resultatet, på samma sätt som metoderna bygger på varandra.

4.2 Deltagande observation

Metoden som vi valde att utgå ifrån är en deltagande observation på deltid. Deltagande observation på deltid är när du studerar en miljö eller organisation i samhället där du kan komma och gå som du vill, och sedan fortsätta med ditt vardagsliv som vanligt vid sidan av fältarbetet. Denna observation kan göras i varierande tidsomfattning beroende på studiens vidd, tillträde till fältet samt vad du är ute efter. Enligt Fangen (2005) är en deltagande observation en metod där du inte enbart deltar som forskare utan även som människa. Genom deltagande observation involverar du dig genom samspel med andra samtidigt som du iakttar vad de företer sig. Denna metod innefattas av att enbart vara observatör till att enbart vara deltagare. Fangen anser att kombinationen av deltagande och observation är viktig för att få ut mesta möjliga av undersökningen.

Du får som deltagande observatör en närmare kontakt med människor och därmed kan du utveckla din förståelse för deras beteende i olika situationer. De känslor och intryck du får är viktiga delar som du använder som delar av datamaterialet. Att hela tiden reflektera över situationer som uppkommer är även det centralt i arbetet. Att vara en del av observationen gör att många känslor och intryck uppkommer. Dessa kan ofta vara svåra att beskriva i ord men "känslan finns i kroppen". Som deltagande observatör är det därför mycket viktigt att sätta ord på sina upplevelser. Genom denna metod ställer du in din uppmärksamhet skarpare på vad som försiggår i de olika situationerna och du är hela tiden inställd på att lägga märke till vad de andra gör och säger för att lägga detta på minnet. Att göra en sådan observation ställer höga krav på dig som observatör då det är väldigt lätt att mista den känslighet som finns vid början av studien. Då du tidigare sett och upplevt olika situationer registrerar du inte längre dessa på samma sätt. (Fangen).

Deltagande observation som metod kan ses som stridande mot en objektivism som går ut på att behandla det du observerar som fakta, som något du ser och därefter konstatera vad det var du såg. Detta är alltså en form av tolkning av situationen. Inom vetenskapen visar det sig dock att det är rättfärdigat att behandla värderingarna som fakta. (Fangen)

I vår deltagande observation har vi valt att fokusera på vissa delar. Vi har valt att observera den verbala kommunikationen, den icke verbala kommunikationen samt den fysiska miljöns bemötandet. Nedan följer en redogörelse om dessa begrepp.

4.2.1 Verbal kommunikation

Enligt Fangen (2005) byggs samspelet mellan människor till stor del på och i språket. Genom den deltagande observationen styr du inte personen på samma sätt som du gör vid en intervju. Det ges här mer möjlighet att uttrycka sig öppet utan att vara bundna till specifika frågor. ”Deltagarna responderar inte passivt på det som försiggår, istället bidrar de aktivt till att skapa det” (Fangen 2005:87).

4.2.2 Icke verbal kommunikation

En fördel med deltagande observation som metodform är att du även kan studera den icke verbala kommunikationen. Det innefattar bland annat människors ansiktsuttryck, kroppsspråk, sätt att tala (snabbt eller långsamt, muntert eller stelt, naturligt eller tillgjort) o s v. Ibland säger kroppsspråket något annat än vad personen uttrycker i ord. Det är viktigt att hitta ett sätt att sätta ord på det ordlösa för att få en helhetssyn på vad individen menar. (Fangen 2005)

4.2.3 Den fysiska miljöns bemötande

Med den fysiska miljöns bemötande menar vi hur samhällets miljö är anpassad för en rullstolsburen. För att få reda på mer om hur olika miljöer bör anpassas har vi tagit kontakt med en handikapporganisation. Genom denna har vi tagit del av Sveriges handikappspolitik med lagar och förordningar. Kontakten togs via e-post samt telefon. Här var vi ute efter att ta reda på vilka regler och krav det finns på anpassning för rörelsehindrade i samhället.

4.2.4 Urval

Vi har valt att göra den deltagande observationen i följande arenor: universitet/högskola, restaurang/pub, biograf, idrottshall och centrum. Dessa har vi valt på så att vi anser att det är arenor som människor, i det dagliga livet, frekvent befinner sig i och besöker.

4.2.5 Genomförande process

Den deltagande observationen har utförts i en mellanstor stad i södra Sverige. Den har genomförts på deltid och går ut på att vi, sittandes i rullstol, utfört vissa moment för att få en inblick i en rullstolsburens liv. Enligt Fangen (2005) kan det vara svårt att på förhand veta hur länge en fältundersökning kommer att pågå. Därför har vi valt att på förhand stolpa upp vissa aktiviteter som vi har genomfört under resans gång. I den deltagande observationen har vi hela tiden utgått ifrån en förutbestämd mall. Mallen innefattar olika huvudrubriker som vi utgick ifrån (se bilaga 2). De observationer som vi genomfört är i följande miljöer: universitet/högskola, restaurang/pub, biograf, idrottshall och i centrum. Varje deltagande observation pågick från en till tre timmar. Under den deltagande observationer försökte vi att gå in i rollen till hundra procent, d v s vi lämnade under de deltagande observationerna aldrig rullstolen.

Under samtliga deltagande observationer kom vi i kontakt med människor på ett eller annat sätt. Något som vi genomgående observerade var därför vilket bemötande vi fick från människorna.

4.2.6 Validitet/Reliabilitet

Vid läsandet av denna uppsats är det av vikt att ha i åtanke att den deltagande observationsmetoden som vi använt oss av har både sina fördelar och nackdelar. I och med att vi inte är permanent rullstolsburna i vår vardag så kanske vi upplever situationerna ur olika perspektiv jämfört med en permanent rullstolsburen. Detta kan, enligt oss, även vara en fördel då vi även har det gående perspektivet och då lättare kan relatera till detta i olika situationer. Vi känner oss nya i situationerna och kan därför se detaljer som en rullstolsburen kanske inte längre uppmärksammar på grund av att det är något i dennes vardag. Då en person varit rullstolsburen under en tid så utvecklar denne en färdighet att hantera rullstolen i olika situationer. I och med att vår deltagande observation bara var på deltid och pågick under en relativt kort tid så utvecklades inte vår förmåga att hantera rullstolen till någon högre nivå. Detta leder till att vi kan uppleva vardagliga aktiviteter som jobbigare än vad en rullstolsburens färdigheter skulle ha gjort det för den personen.

Från början var det meningen att den deltagande observationen skulle genomföras på heltid. När vi diskuterade igenom hur den deltagande observationen skulle genomföras tillsammans med vår handledare, kom vi tillsammans fram till att den deltagande observationen skulle genomföras på deltid. Våra lägenheter är inte handikappsanpassade och detta var anledningen till att vi inte valde att vara rullstolsburna i hemmet. Detta

skulle då bli alltför ansträngande och ogenomförbart i längden. Även utanför hemmet valde vi att enbart undersöka vissa aktiviteter. Detta på grund av att området vi bor i är en miljö där vi är relativt kända. Då detta skulle göra att bemötandet kunde bli missvisande. Därför valde vi att endast vara rullstolsburna ett antal gånger i skolmiljön då vi även har våra bostäder där. Syftet i denna miljö blev då främst att undersöka det fysiska bemötandet. När vi kom i kontakt med individer som vi var bekanta med berättade vi alltid varför vi satt i rullstol.

Ett annat problem som uppkommer då vi normalt inte är rullstolsburna, och inte har tillgång till färdtjänst, är svårigheten att ta sig till olika ställen. Vi valde därför att låna en bil vid de tillfällen som vi behövde transportera oss någonstans. När vi väl var framme vid arenan som vi skulle observera valde vi att parkera på en avskild plats så att vi kunde sätta oss i rullstolarna utan att någon såg oss. Detta därför att folk annars skulle börja undra varför vi hoppar i och ur rullstolarna.

Det går alltid att diskutera huruvida resultatet blir annorlunda när vi var två som genomförde den deltagande observationen tillsammans. Fördelarna som vi såg med att tillsammans genomföra det på detta sätt var att vi under observationens gång kunde diskutera sinsemellan. Våra intryck och upplevelser blev då lättare att komma ihåg i skrivandet av fältanteckningarna.

När det gäller tidsomfattningen på fältpassen så menar Fangen (2005) att det inte går att ge några generella riktlinjer för hur långa dessa bör vara. Detta beror helt på vilken typ av fält du studerar samt vad du vill ha ut av den deltagande observationen. Det är bra att efter hand som passen genomförs känna efter och själva reflektera över vilken längd på passen som ger bästa möjliga data. Vi anser att längden på våra pass är anpassade efter vad vi vill få fram ur den deltagande observationen. Genom att observera under en längre tidsperiod anser vi kan ge för mycket information att hantera på en gång. Vi anser då att det är troligt att vissa detaljer passerar obemärkta förbi eller helt enkelt glöms bort innan de fås ned på papper.

4.3 Kvalitativ intervju som forskningsmetod

Enligt Fangen (2005) är det vanligt att kombinera en deltagande observation med andra datainsamlingsmetoder. Vi har därför även valt att använda oss av en kvalitativ intervju som är baserad på upplevelserna från den deltagande observationen. Enligt Allan Bryman (2004) bygger denna studie på en forskningsstrategi där tonvikten ofta ligger på ord istället för på siffror som ofta är fallet i kvantitativ forskning. John Creswell (1998) anser att den kvalitativa forskningen syftar till att beskriva och begripa mänskligt liv och dess erfarenheter. Forskningen kännetecknas av en närhet till undersökningsspersonen där världen skall ses utifrån hans eller hennes perspektiv. Michael Patton (1990) menar att den närhet som skapas också öppnar för en bättre uppfattning av den enskildes livssituation.

4.3.1 Urval

Vår deltagande observation är en väldigt omfattande studie där väldigt mycket information fås fram och skall bearbetas. Vi har valt att göra en kvalitativ intervjuundersökning för att skaffa oss en djupare samt bredare kunskap om våra upplevelser och erfarenheter från vår deltagande observation. Vår deltagande observation är en så pass omfattande studie och det är här vi bygger upp vår förståelse så därför har vi valt att intervjua endast en person. Vi har gjort ett bekvämlighetsurval genom att intervjua en bekant till oss.

4.3.2 Genomförande process

Respondenten som intervjuades är mellan 20-30 år och har suttit i rullstol i 15 år efter en blödning i ryggmärgen. Personen bor i en medelstor stad i södra Sverige. Vi är medvetna att de yttre faktorerna kan ha påverkat respondenten och genomförde därför intervjun hemma hos denna. Detta för att respondenten förmodligen kände sig trygg i sin hemmiljö och därmed kunde öppna sig mer. Vid vår första kontakt med respondenten informerade vi respondenten om syftet med undersökningen. Detta för att individen skulle få lite tid på sig att fundera på vad den verkligen tänker och känner inom detta ämne. Vi inledde intervjun med att poängtera att intervjun var anonym samt att respondenten när som helst kunde avbryta intervjun. Dokumentationen av intervjun skedde genom att undertecknade fortlöpande antecknade under intervjuns gång. Vi var båda närvarande vid intervjun. Detta för att vi då tror oss kunna komplettera varandras frågor och då få ut mer av intervjun. Vi är medvetna om att detta kan ha medfört att respondenten känt sig i underläge och därmed blivit tillbakadragen. Vi upplevde dock inte att detta var fallet.

4.3.3 Validitet/Reliabilitet

När det gäller intervjun så försökte vi att ha så öppna frågor som möjligt. Vi ville inte styra respondenten alltför mycket. Vi är dock medvetna om att vi omedvetet kan ha styrt respondenten och kommit med ledande frågor. Vi är även medvetna om att människor är olika och därmed inte tolkar situationer som uppkommer på samma sätt. Vi anser dock att den person som vi intervjuat har givit oss en klar och tydlig bild som skildrar den bild vi fick när vi själva satt i rullstol under vår deltagande observation.

Det går alltid att resonera om antecknandet som dokumentationsmetod jämfört med att spela in hela intervjun. Personligen anser vi att antecknandet är en fullgod metod just i detta fall. I och med att vi är två personer som intervjuar så tycker vi att vi hinner med att anteckna samtidigt som vi intervjuar.

4.4 Etiska ställningstaganden

Enligt Bryman (2004) är det etiska perspektivet vid en undersökning väldigt viktigt. När en undersökning genomförs är det av vikt att inte någon tar illa vid sig. Inom samhällsforskningen är det svårt att klart och tydligt skaffa sig en bild av vad som ligger inom ramarna för vad som är tillåtet. Forskarna inom området är inte överens om vad som är etiskt acceptabelt samt vad som överskridit gränsen. Problemet med observation som metod är enligt Bryman att undersökningsgruppen ibland ges falska förespeglningar, vilket innebär att de ges falsk information och därigenom luras. Vidare menar Bryman att de etiska problemen är ett dilemma som inte är lätt, eller rent av omöjlig att komma fram till någon entydig lösning på. Detta kan, enligt Bryman, vara en anledning till att den etiska debatten ”stått och stampat” under de senaste 50 åren.

Vi har försökt göra undersökningen så att inga större komplikationer har uppkommit som skulle ställa till besvär för undersökningsgruppen. Innan observationen genomfördes resonerade undertecknade om de etiska dilemman som undersökningen innebar. Vi kom fram till att vi inte anser oss utnyttja någon för att skaffa oss fördelar eller förmåner i olika situationer. Om forskarna är medvetna om de etiska aspekterna och inte överträder gränserna så någon tar skada så är denna metod, enligt Bryman, berättigad att utföra. Vi anser att undersökningen är gjord på goda grunder, på så sätt att vi som blivande lärare anser oss ha nytta av att få en inblick i en rullstolsburens vardag för att lättare kunna se saker och ting med en rullstolsburens förutsättningar. Detta anser vi är viktigt för att lättare kunna förstå deras handlande och på så sätt kanske förstå dem på ett bättre sätt.

Personer som vi har kommit i kontakt med i vår deltagande observation samt i vår intervju förekommer helt anonymt i vårt arbete.

4.5 Övergripande validitet/reliabilitet

Antalet personer i undersökningsgruppen i denna undersökning är förhållandevis få, vilket gör att resultaten inte är generaliserbara. Människor är olika, vilket gör att vi tolkar och uppfattar situationer på olika sätt. Det medför att resultatet hade blivit än mer tillförlitligt om undersökningsgruppen varit större. En annan undersökningsgrupp kan även medföra ett något skiftande resultat.

5 Resultatredovisning

I resultatredovisningen presenteras vad som framkommit ur den deltagande observationen samt ur intervjun.

5.1 Verbalt bemötande

Ur våra metoder har det framkommit att i en rullstolsburens vardag händer det ofta att folk frågar om personen vill ha hjälp i olika situationer. Detta kan exempelvis vara hjälp med att plocka ned varor eller bära ut kassarna när personen handlar. För det mesta handlar det om att den rullstolsburne själv ber om hjälp när den anser att det behövs. Det är i stort sett aldrig någon som säger nej till att ge en hjälpende hand. I vissa situationer har den intervjuade lagt märke till att en del äldre människor behandlar personen på ett annorlunda sätt. Om respondenten har med sig någon så tenderar de äldre att vända sig till denna.

- Det är som de tar för givet att när jag sitter i rullstol kan jag heller inte förstå. Vilket kan kännas lite kränkande.

Ur våra metoder har det framkommit att bemötandet från barn gentemot rullstolsburna ibland tar sig uttryck i kommentarer av olika slag. Barn kan ibland haspla ur sig kommentarer såsom ”Titta den sitter i rullstol” vilket respondenten ibland upplevt.

Under våra metoder framkom det att när en rullstolsburen besöker olika arenor upplever den sig i de flesta fall bli behandlad som en i mängden. Vi har fått fram att det ibland kan vara så att personer tilltalar den rullstolsburne genom att fråga om den behöver hjälp med något. Här kan det kännas som att man som rullstolsburen inte klarar sig själv. Under en deltagande observation framkom detta då en expedient nästan överföll undertecknade genom att fråga om vi behövde hjälp så fort vi kom in i butiken. Expediten observerades i sitt bemötande gentemot andra kunder under tiden vi befann oss i affären och denna uppträdde inte på liknande sätt mot några andra kunder som kom in i butiken. I en av de större butikerna i centrum fick vi ett, som vi upplevde egendomligt välkomstmottagande. Expediten i butiken tog en omväg och hälsade på oss i förbifarten med en ton som inte kändes naturlig för oss. Under vår deltagande observation upplevde vi att folk ofta tar hänsyn och frågar om den rullstolsburne själv kan ta sig fram eller om det är något de kan hjälpa till med. Exempel på detta upplevde vi under en del av den deltagande observationen då vi befann oss i en idrottshall för att utöva diverse sporter. Vid ett flertal tillfällen tillfrågades vi om vi behövde hjälp med något. Detta bl a när vi hämtade badmintonnäten och badmintonstolparna som låg i en vagn utanför hallen. En person frågade:

- *Går det bra? Eller vill ni ha hjälp?*

Ur tonfallet kunde vi urskilja en vänlig klang. Vid detta tillfälle upplevde vi det inte egendomligt att de frågade om vi behövde hjälp. Vid ett annat tillfälle när en av de undertecknade befann sig i en korridor på väg ut ur bostaden kom en person in genom dörren. Individiden hade passerat dörren när den fick syn på undertecknad. Personen frös då mitt i steget och utbrast:

- *Ojdå.*

Personen vände sedan på klacken för att hålla upp dörren. Uttrycket som passerade personens läppar kändes väldigt spontant och som att personen inte hann tänka efter innan den sa det.

Vid restaurangbesöket under den deltagande observationen upplevde vi ett, enligt oss, intressant bemötande när vi skulle lämna restaurangen:

Personal: - *Smakade det bra?*

Undertecknad: - *Jo, det var kanon.*

Personal: - *Va bra. Ha nu en trevlig dag båda två.*

Känslan som uppkom efter denna korta konversation var att bemötandet kändes övervänligt, nästan fjäskigt. Bemötandet som vi i denna situation upplevde var inte något som respondenten lagt märke till i liknande situationer. Den responderade upplevde sig inte bli bemött på samma fjäskande sätt.

Ur våra metoder framkom att du som rullstolsburen i vissa situationer behöver be om hjälp. När situationen uppkommer brukar det inte ställa till några problem. Den rullstolsburna blir så gott som alltid vänligt bemött och får hjälp när den frågar om det. Ibland kan det dock vara så att den rullstolsburne inte orkar be om hjälp p g a att den känner att det ställer till det för andra eller att det krävs för mycket av dem.

På bion upplevde vi att man som rullstolsburen blir tilltalad på ett väldigt tydligt sätt av personalen. Det kändes som att de var övertydliga i sina instruktioner gällande vilken salong vi skulle sitta i, var hissen fanns, samt hur vi skulle ta oss ut ur lokalen. Detta var inte något som respondenten ansåg sig uppleva i liknande situationer.

Respondenten studerar på universitet/högskola och anser sig bli behandlad som vilken annan student som helst av lärarna. Personen känner här att det inte spelar så stor roll att den sitter i rullstol utan upplever sig få ett liknande bemötande. På högskolan/universitetet upplever respondenten att en del personer är mer öppna än andra. Vissa kan fråga vad som har hänt men oftast gör de inte det på en gång utan efter ett tag. En del är lite avvaktande gentemot respondenten. Respondenten upplevde dock inte bemötandet på samma sätt på grundskolan och gymnasiet.

5.2 Icke verbalt bemötande

När respondenten har människor omkring sig, exempelvis på stan, så upplever den sig inte alltid lägga märke till det icke verbala bemötande som uppkommer. Enligt respondenten är

den är så van vid situationen att den inte lägger märke till om personer omkring den ger blickar eller andra icke verbala bemötanden. Då respondenten lägger märke till de bemötanden den får, upplever den nästan alltid det på ett positivt sätt. Det kan handla om att hålla upp dörrar eller packa ner matvaror.

I vissa situationer i vardagen upplever respondenten att den drar sig undan från människor.

När vi genomförde vår deltagande observation uppkom en mängd icke verbala bemötanden som vi lade märke till. Vid ett antal tillfällen uppkom det situationer där vi mötte människor som vi är bekanta med som inte alls lade märke till oss. De gick förbi utan att se oss. När vi tog oss fram i centrum var det icke verbala bemötandet väldigt varierande. I vissa fall fick vi stirrande blickar framförallt från barn. När vi passerar folk observerar vi att de ofta vänder bort blicken och inte söker ögonkontakt. Många tittade flyktigt men ville inte fästa blicken på oss. Det var svårt att uppbringa ögonkontakt. Detta var ett övergripande iakttagande som ligger som en röd tråd genom alla deltagande observationer. Väl inne i butikerna var det vid ett flertal tillfällen kunder som flyttade på sig så att vi lättare skulle kunna ta oss fram i gångarna. Respondenten belyser dessa iakttagelser genom nedanstående citat.

- Vissa människor kan tycka det är svårt att veta hur de ska bemöta en när de möter mig.

På väg till idrottshallen, under vår deltagande observation, kom vi i kontakt med ett antal människor. Även här flyttade de på sig när de såg att vi kom rullande, vilket vi även upplevde under ett flertal tillfällen. Väl nere i idrottshallen träffade vi på en skolklass med barn i 7-10 års ålder. Dessa var upptagna av diverse idrottsliga aktiviteter när vi passerade. Barnen tog över huvud taget ingen notis att vi passerade, trots att vi gjorde det mitt ibland dem.

Vid ett flertal tillfällen inne på pub/restaurangen, men även på väg dit, kom vi under vår deltagande observation i kontakt med ett antal individer. Vi upplevde det som att vi blev uttittade. Bemötandet av personen som serverade oss upplevde vi inte på något annorlunda sätt jämfört med övriga gäster. Detta gjorde att vi kände oss som en i mängden bland pub/restaurang besökarna. Det enda som vi upplevde som ett annorlunda bemötande var då en av oss vid ett tillfälle tappade sina bestick på golvet. Innan vi kom på tanken att be om nya bestick var en ur personalen där med nya. Detta upplevde vi som en vänlig gest från personalen.

På väg till vårt biobesök skulle vi passera över en bilväg. När vi skulle ta oss över vägen, som var livlig trafikerad, stannade en bilist och vinkade fram oss så vi kunde korsa vägen i lugn och ro. Väl framme vid biografen befann sig en stor folkmassa som skulle hämta ut sina biljetter, vilket även vi skulle göra. Som på de flesta andra arenor som vi observerat fick vi även här blickar som var väldigt flyktiga. Inne i biosalongen kändes det som att alla iakttog oss när vi satt längst fram i våra rullstolar.

I samtliga observationer som vi genomfört har folk i allmänhet varit väldigt vänliga t ex genom att öppna samt hålla upp dörrar när inte dörröppnare har funnits.

5.3 Den fysiska miljöns bemötande

Under våra metoder har det framkommit att det i en rullstolsburens vardag finns hinder som kan dyka upp så fort man skall ta sig ut ur sitt boende. Respondenten uttrycker sig så som

- Det är inte överallt jag kommer in just pga. att det är trappor och höga trösklar

Ur våra metoder kom det fram att dörrar kan vara ett stort problem då trösklarna i anslutning till dörrarna kan vara höga. Även tunga dörrar är svåra att öppna och ta sig in och ut igenom. Skicket på vägarna har stor påverkan på lättheten att ta sig fram på ett smidigt sätt. Lutningen på vägarna (med lutningen menar vi inte enbart backar utan även vägens lutning i sidled) gör det mer fysiskt ansträngande att ta sig fram. Vägar som är grusiga och isiga försämrar kraftigt framkomligheten framförallt i uppförs- och nedförsbackar. Även trottoarkanter kan upplevas som ett hinder för framkomligheten.

Det framkom ur metoderna att centrummiljön kan vara svår att ta sig runt i för en rullstolsburen. Många butiker går inte att ta sig in i då de har trappsteg i entrén som hindrar rullstolsburna att på egen hand ta sig in. Väl inne i butikerna kan det vara trångt och svårframkomligt mellan hyllorna. I de större butikerna upplevde vi, under vår deltagande observation, att det var lättare att ta sig runt än i de mindre butikerna. Dock fanns det även partier i butikerna dit det var svårt att ta sig. I många av de mindre butikerna var det genomgående svårigheter att ta sig runt utan att smutsa ner kläderna på klädställen eller riva ner olika saker från hyllorna.

När respondenten gick på grundskolan var handikappanpassningen bristfällig. Under den tiden hade respondenten en assistent att tillgå. Respondentens nuvarande skolmiljö är väl anpassad för rullstolsburna. Det finns dörröppnare till de tunga ytterdörrarna och hissar på de ställen det behövs. Ur metoderna framkom det att rullstolsburna kan ha problem att få ner böcker från de översta hyllplanen på biblioteket. När det gäller bord i skolmiljön går det ofta på ett smidigt sätt att komma intill borden i undervisningssalarna och i biblioteket. Respondenten uttrycker sig såsom:

De flesta bord kan jag sitta vid och kommer under med rullstolen, även om det finns vissa bord som kan ha "ben" som gör att de kan vara svåra att komma intill, t ex bord med tre ben eller med hel "fot".

Ur våra metoder framkom det att hisstillgängligheten i offentliga miljöer är i de allra flesta fall god. I undantagsfall kan hissen vara svår att hitta då den kan vara placerad på en undanskymd plats såsom ett lager.

På biobesöket, under vår deltagande observation, uppkom ett antal fysiska bemötanden. Vi ville ha handikappanpassade platser där vi kunde sitta i rullstolarna. Vi såg på biografkedjans hemsida att det fanns sådana platser att tillgå. Det gick dock inte att boka dessa biljetter på hemsidan. Vi var då tvungna att ringa biografens huvudkontor där vi fick stå i en telefonkö. Vi bokade sedan biljetterna genom personen vi fick prata med. Väl inne på biografen fanns det handikapptoalett samt hiss som vi utnyttjade för att ta oss till biosalongen. För att vi skulle kunna sitta där så hade personalen tagit bort fyra stolar på första raden. Här var inte inredningen stationär vilket gjorde det enklare för rullstolsburna. När inredningen är stationär, vilket den är i vissa miljöer, så minskar framkomligheten och tillgängligheten för rullstolsburna.

6 Analys

I kommande analysavsnitt kommer vi att jämföra vad vi fått fram ur de två metoderna med de teorier som ligger till grund i detta arbete.

6.1 Verbalt bemötande

Genom våra metoder har vi kommit fram till att vid tillfällena där en rullstolsburen har med sig någon bekant, exempelvis under ett besök i centrum, så upplever den rullstolsburna att vissa människor som de kommer i kontakt med inte tilltalar henne/honom utan personen som är med. Vi anser, likt respondenten, att en förklaring till varför de agerar på detta sätt kan vara att de tror att personer i rullstol även har ett psykiskt handikapp. Brodin och Fasth (2001) menar att människor i rullstol ibland blir värderade som mindre intelligenta. Det kan yttra sig i att de inte lyssnar på deras synpunkter samt åsikter. Nilsson (1988) menar att vi redan under barndomen får en mängd värderingar och attityder från våra nära och kära. Detta genom att lyssna och ta del av deras handlande. Dessa värderingar och attityder har vi med oss och utvecklar genom livet beroende på en rad faktorer. Dessa faktorer kan vara yrke, utbildning, livserfarenheter, massmedia m m.

Ur våra metoder framkom att bemötande i vissa situationer ibland uppfattas som att personerna är övertydliga. Människor agerar som att en rullstolsburen inte riktigt förstår. I vissa situationer framkom att människor agerar som att rullstolsburna är en grupp som ständigt är i behov av hjälp. Som att rullstolsburna automatiskt även skulle ha ett psykiskt handikapp. Enligt oss kan det vara så att människor själva inte är riktigt medvetna om hur de bemöter rullstolsburna. Nilsson anser, likt Sjöström (1990), att vi individer bär med oss en medveten eller en omedveten syn på människan. Vi har ofta inte resonerat oss fram till detta själva utan det är något vi bär med oss sedan uppföstran. Enligt oss kan detta vara ett argument som förklarar människors bemötande gentemot rullstolsburna.

Ur våra metoder har vi fått fram att det verbala bemötandet gentemot rullstolsburna för det mesta är vänligt. Det verkar som att de verkligen vill att rullstolsburna ska ha det bra och trivas vilket de visar genom sitt bemötande. Vi anser, likt Jeffmar (1987), att något som speglar hur ditt bemötande mot andra människor blir, är dina tidigare livserfarenheter. Vi anser att genom mycket kontakt med exempelvis rullstolsburna så skapas ett bemötande. Är upplevelserna positiva så tar man med sig goda erfarenheter från dessa möten. Är däremot upplevelserna negativa så blir erfarenheterna också därefter. Det vi vill poängtera här är alltså att dina tidigare erfarenheter av rullstolsburna har hjälpt till att forma ditt medvetna samt omedvetna beteende. Detta bör alltså innebära att människor över lag har med sig goda erfarenheter från tidigare möten med rullstolsburna.

Under den deltagande observationen upplevde undertecknade ett bemötande som på vissa punkter skiljde sig mot hur den responderade blev bemött. Under observationen

upplevde vi, till skillnad mot den responderade, ibland ett "fjäskande" bemötande från personal i butiker, restauranger m m. Enligt Larsson (1989) så gör vi allt vi gör för en orsak. Det finns, enligt Larsson, alltid en drivkraft bakom dessa beteenden som vi inte alltid är medvetna om. Enligt oss är butikspersonalens drivkraft att sälja och då kan deras bemötande omedvetet bli fjäskande. Bemötandet gentemot rullstolsburna kan då bli extra fjäskande p g a att deras tolkning av situationen gör att de anser att personen behöver mer hjälp än gemene man. Carlander m fl (2001) menar att en persons erfarenheter, förväntningar samt tolkningar styr mötet med andra människor. Enligt oss kan en rullstolsburen ibland bli bemött på ett fjäskande sätt p g a att de är rädda att den rullstolsburna skall känna sig kränkt om de inte är vänliga. Detta kan göra att bemötandet blir konstlat redan från första stund.

Bemötandet från de äldre upplever respondenten ofta som annorlunda. Respondenten upplever det som att många äldre pratar som att personen inte skulle förstå bara för att den sitter i rullstol. Då vi under vår deltagande observation inte verbalt kom i kontakt med några äldre människor kan vi inte jämföra respondentens bemötande från äldre med den deltagande observationen. En anledning till att äldre personer har ett annorlunda bemötande gentemot rullstolsburna kan, enligt oss, ha att göra med att äldre personer inte haft samma medieutbud under sin uppväxt. Nuförtiden förekommer rullstolsburna mera frekvent i media, i exempelvis Paralympics, vilket vi tror gör att dagens ungdomar får lättare att relatera och förhålla sig till dem. Nilsson menar att massmedia i dess olika former påverkar människors uppfattningar om varandra. Vi anser att genom samhällets samt massmedias snabba utveckling har inte de äldre under sin uppväxt, i så stor utsträckning som dagens ungdomar, kommit i kontakt med andra människor. Detta kan kanske hjälpa till att förklara de äldres bemötande gentemot rullstolsburna.

6.2 Icke verbalt bemötande

Något som genomsyrar vår deltagande observation var att många tittade flyktigt men inte ville fästa blicken på den rullstolsburna. Ur den deltagande observationen framkom även att det är svårt att uppbringa ögonkontakt. Människor vände bort blicken eller bara snabbt gav ett ögonkast. Detta var ett övergripande iakttagande som ligger som en röd tråd genom vår deltagande observation. Enligt Maltén (1998) så är kroppsspråket den viktigaste delen i kommunikationsprocessen. Enligt Nilsson och Waldemarsson (1995) så kan kommunikationen vara medveten eller omedveten. Vi har svårt att tyda om människorna vi möter är medvetna eller omedvetna om att de agerar som de gör när de möter en rullstolsburen. Om människorna är medvetna om sitt bemötande när de passerar en rullstolsburen så tolkar vi det som att många tänker på hur de ska agera. Detta kan då, enligt oss, leda till att t ex blickarna blir konstlade. Enligt Sjöberg m fl (2003) har bemötande mycket att göra med respekt och vad som är rätt och orätt. Detta kan betyda att folk är rädda för att inte visa respekt för en rullstolsburen. De är rädda för att fastna med blicken, vilket de inte vill för att de tror att den rullstolsburna då kan känna sig kränkt. Då människor är omedvetna om sitt bemötande kan bemötandet, enligt oss, bli en produkt av tidigare erfarenheter och upplevelser vilket även Carlander m fl (2001) anser. Bemötandet sitter då i ryggmärgen och människorna reflekterar inte över vilken sorts blickar de ger. Den responderade upplever sig till stor del inte lägga märke till det icke verbala

bemötandet på samma sätt som vi under vår observation. Respondenten tror att detta kan bero på att den är så van vid situationen att den inte lägger märke till om personer omkring den bemöter personen på ett annorlunda sätt, d v s exempelvis genom att stirra eller att vända bort blicken.

Genom våra metoder har vi fått intrycket att de flesta samhällsmedborgare är väldigt hjälpsamma mot rullstolsburna. Exempelvis hjälper de till genom att hålla upp dörrar och genom att packa ned saker i påsar när man varit och handlat. Även att folk flyttar på sig för att underlätta framkomligheten för en rullstolsburen är något som förekommer i vardagen. Enligt Nilsson (1988) kan detta handlande ha att göra med de värderingar och attityder som format människorna redan från barnsben. Nilsson menar vidare att synen man har på människor hämtas från erfarenheter, samhällstruktur, historien samt andra kulturer. Även Jeffmar (1987) anser att erfarenheter i livet är något som speglar hur man bemöter andra. Det är alltså en människas historia som leder fram till det, överlag, goda bemötande som vi upplevt att man som rullstolsburen får. Vi tror att människan i grund och botten är godhjärtad och har goda värderingar som format dem sedan barnsben, vilket gör att när de ser en rullstolsburen så vill de hjälpa till.

Från barn har vi upplevt ett annorlunda bemötande då dessa gått mer rakt på sak, exempelvis genom kommentarer om rullstolen. Enligt Nilsson och Waldemarson handlar kommunikation i mångt och mycket om att vara medveten om vilka budskap du skickar ut och tar emot. Denna teori kan hjälpa till att förklara varför barn ibland bemöter rullstolsburna på detta sätt. De är helt enkelt inte medvetna om vilka signaler de sänder ut. Enligt oss hänger även barns bemötande ihop med Carlanders m fl (2001) teori om att vi alla bär på olika ”ryggsäckar”, d v s de erfarenheter vi som människor får genom livet. Barnens ryggsäck är, enligt oss, inte lika välfyllda med erfarenheter, vilket påverkar deras beteende.

6.3 Den fysiska miljöns bemötande

Ur våra metoder har vi kommit fram till att framkomligheten ofta är begränsad för en rullstolsburen. I plan och bygglagen 17 kap. 21§ (<http://lagen.nu>) kan man läsa hur lokaler och allmänna platser skall vara anpassade så att de rörelsehindrades framkomlighet underlättas. Vi anser att denna lag efterföljs med varierande resultat då det ur metoderna framkommit att det är svårigheter att ta sig fram i många situationer. I de arenor vi genomfört vår deltagande observation har, framförallt nybyggnationer, varit bättre handikappanpassade än äldre byggnader. Universitetet/Högskolan var exempelvis väl anpassad för de rörelsehindrade enligt plan och bygglagen. När det gäller centrummiljön hittade vi betydligt fler brister i anpassningen för rörelsehindrade. En anledning kan vara att kostnaden för ombyggnationer blir stora för kommunerna samt företagen. Enligt boverket (www.boverket.se) måste även den ekonomiska aspekten vägas in så att verksamheten inte äventyras. Pengar kan då saknas till att göra de ombyggnationer som krävs för att på ett acceptabelt sätt anpassa miljön för en rullstolsburen.

Samhället är, enligt oss, byggt för den gående människan vilket medför att du som rullstolsburen får problem med den fysiska miljöns bemötande.

7 Slutdiskussion

När det gäller den fysiska miljön så anser vi att det finns brister när det gäller framkomlighet ur en rullstolsburens synvinkel. Att som rullstolsburen exempelvis inte kunna ta sig in i vissa allmänna byggnader p g a att trappsteg i entrén hindrar detta anser vi vara rent utsagt kränkande. Vi tycker att detta problem lätt skulle kunna avhjälpas med exempelvis en ramp. Enligt plan- och bygglagen så skall enkelt avhjälpna hinder undanröjas för att underlätta framkomligheten för rullstolsburna. Det kan dock också utläsas att om den ekonomiska bördan blir alltför tung så att verksamheten äventyras så går det att komma runt plan- och bygglagens krav på ombyggnation. Detta tror vi ibland används som ett kryphål för att slippa lägga pengar på att handikappanpassa. Vi tror även att butiksinnehavarna kan ha i åtanke att rörelsehindre som grupp är väldigt få och därför inte anser sig göra någon ekonomisk vinning i att bygga om och handikappanpassa. Det kan också vara så att människor inte tänker på att det finns rullstolsburna som vill och har rätt till att få tillträde till offentliga miljöer. De är då helt enkelt inte medvetna om att bristerna finns. Utifrån egna erfarenheter är vi väl medvetna om det kan vara lätt att missa att tänka på om det är handikappanpassat eller inte. Under vår deltagande observation blev vi nästintill chockade när vi upptäckte att vi inte kunde ta oss in i ungefär hälften av butikerna i staden. Det var något vi aldrig reflekterat över tidigare.

Under den deltagande observationen möttes vi av och passerades av massor av människor. En genomsyrande uppfattning var att personerna vi mötte ofta gav oss antingen en flyktig ögonkontakt eller inte sökte ögonkontakt över huvud taget. Detta bemötande var något som respondenten inte längre ansåg sig lägga märke till. Eftersom respondenten sedan 15 år sitter i rullstol och därmed under en längre tid kommit i kontakt med dessa situationer kan detta, enligt respondenten, vara orsaken till att den inte längre lägger märke till dem. Efter att ha tagit del av respondentens tankar om detta så har det slagit oss att det kan vara en viktig sak att ha i åtanke. Genom att som rullstolsburen leva med dessa förutsättningar på en dagligt basis så blir det en del av vardagen. Det blir något som är ”normalt” för den rullstolsburne och då inte något som den tänker på.

Några tankar har väckts gällande hur ögonkontakt tas med andra människor. Vi tror att det kan vara så att personer som man har svårt att utseendemässigt samt beteendemässigt själv relatera till ges annorlunda blickar vilket ibland kan resultera i att blicken ”fastnar”. Då de inte ser ut som dig och inte beter sig som dig, så blir du nyfiken och vill ta reda på mer om personen genom att titta på den.

7.1 Läraryrket

För att återknyta till vårt framtida yrke så ser vi oss kunna ha användning av de kunskaper vi tillskansat oss under arbetets gång. Det har varit väldigt givande då vi fått en inblick i

hur en rullstolsburen blir bemött och därigenom förhoppningsvis utvecklat vår förståelse för hur det är att vara rullstolsburen. Att som lärare få olika perspektiv på tillvaron är enligt oss väldigt viktigt för att lättare kunna förstå eleverna. Vi tror att på vår kommande arbetsplats så kommer vi vara mer medvetna om de fysiska hinder som finns i skolmiljön för en rullstolsburen. Vi tror att det kan vara svårt för en rullstolsburen elev att påpeka de brister som finns. Då kan det vara bra att som lärare ha upplevt vilka problem de fysiska hindren kan leda till och då kanske lättare göra något åt det.

För oss har detta arbete varit väldigt intressant då vi kommit i kontakt med situationer som vi aldrig tidigare har upplevt. Detta har förhoppningsvis gjort att våra vyer vidgats genom att vi blivit en erfarenhet rikare. Vi tror oss också ha stor användning för vad vi lärt oss av detta arbete när det gäller exempelvis att förmedla skolans värdegrund.

Vi har under arbetets gång mer börjat tänka på och reflektera över hur vi själva bemöter rullstolsburna. Tankar som numera frekvent uppkommer kan t ex vara:

1. Ger vi rullstolsburna som vi möter annorlunda blickar?
2. Söker vi ögonkontakt med de rullstolsburna på ett liknande sätt som vi gör med gemene man?
3. På vilket sätt pratar vi med en rullstolsburen? Finns det skillnader mot sättet du pratar med gemene man på?

Efter att vi genomfört den deltagande observationen tänker vi näven mer på hur väl anpassade olika arenor är för personer som sitter i rullstol. Vi tänker numera på saker såsom:

1. Kommer du som rullstolsburen in i den här byggnaden?
2. Kan du ta dig runt med rullstolen här?
3. Finns det hiss för att ta sig till ett annat plan?
4. Kan du ta dig upp för den här trottoarkanten?

7.2 Diskussion av metodval

Med de metoder som vi valde anser vi oss ha fått fram ett bra resultat gentemot vår frågeställning. Tankar gällande metodvalet har dock under arbetets fortskridande väckts. Exempelvis så finns det säkert skillnader i det fysiska bemötandet om vi skulle ha valt en annan stad att genomföra vår deltagande observation i. Att genomföra den deltagande observationen på heltid, vilket diskuterats, kan också vara ett alternativ. Man kommer då in mer i rollen som en rullstolsburen och får därigenom uppleva fler situationer som sedan går att analysera. Vi tror dock att materialet skulle bli alldeles för stort för oss och svårt att hantera i denna typ av uppsats. Även på andra förutsättningar, vilka beskrivs i metoddelen, ansåg vi det inte lämpligt att använda denna metod i detta arbete. Med andra förutsättningar skulle dock detta vara ett alternativ. I slutskedet av detta arbete har tankar uppkommit om valet att ha med två metoder i arbetet. När vi bestämde oss för att ha deltagande observation var vi nog inte riktigt medvetna om vilken stor arbetsbörda det skulle innebära som det faktiskt gjorde. Att vi även valde att ha intervju som metod gjorde metoddelen väldigt omfattande. Vi upplevde också vissa problem med att koppla ihop de

båda metoderna. Efter mycket arbete anser vi dock ha fått ihop det och kunnat komma fram till svar på vår frågeställning.

7.3 Vidare forskning

Vi anser att vårt syfte uppnåtts men något som skulle vara intressant att forska vidare om är t ex att ta reda på varför inte butikerna har handikappanpassat i och utanför butikerna. Vad är det som gör att det ser ut som det gör? Finns det bakomliggande orsaker som vi inte är medvetna om? Det skulle även vara intressant att titta på bemötande av rullstolsburna ur gemene mans perspektiv. Här skulle folk kunna intervjuas om hur de upplever sig bemöta rullstolsburna.

8 Källförteckning

- Brodin, J, Fasth, Å. (2001) *Vi vill bara vara som andra*. Norra Skåne Offset, Hässleholm
- Bryman, A. (2004) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Korotan Ljubljana, Slovenien
- Carlander, J, Eriksson, K, Hansson-Pourtaheri, A-S, Wikander, B. (2001) *Trygga och otrygga möten*. Grafiska punkten, Växjö
- Creswell, J. (1998) *Qualitative inquiry and research design. Choosing among five traditions*. London, Sage
- Fangen, K. (2005) *Deltagande observation*. Daleke Grafiska AB, Malmö
- Jeffmar, C. (1987) *Socialpsykologi - människor i samspel*. Studentlitteratur, Lund
- Larsson, Ruth. (1989) *Mänskligt beteende*. Svenskt tryck, Stockholm
- Maltèn, A. (1998). *Kommunikation och konflikthantering*. Studentlitteratur, Lund
- Nilsson, B. (1988) *Människans ansikten*. Studentlitteratur, Lund
- Nilsson, B, Waldemarsson, A-K. (1995). *Kommunikation mellan människor*. Studentlitteratur, Lund
- Oliver, M.(1996).*Understanding disability: from theory to practice*. Basingstroke, MacMillan
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. London, Sage
- Sjöberg, M, Balke, O, Granat, K, Karlsson, I (2003) *Om bemötande av människor med funktionshinder*, Lenanders Grafiska AB, SISU
- Sjöström, B. (1990). *Helhetsperspektiv och människosyn*. Studentlitteratur, Lund

Elektroniska källor

- Boverket. <http://webtjanst.boverket.se/Boverket/RattsinfoWeb/vault/HIN/PDF/BFS2003-19HIN1.pdf> 25 april 2006
- Miljö och samhällsbyggnadsdepartementet. <http://lagen.nu/1987:10#K17P21a> 22 april 2006
- Nationalencyklopedin.http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=O304721&i_word=r%fc6relsehindrad 25 april 2006
- Nationalencyklopedin.http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=O116142&i_word=bem%fc6tande 25 april 2006
- Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar. www.rbu.se 27 april 2006

Bilaga 1

Intervjufrågor

Ålder

Kön

Bor just nu (stad)

Civilstatus?

Vad har du för funktionshinder?

Hur länge har du varit rullstolsbunden?

Vad arbetar du med/vilken skola går du på?

Egen bil?

Är du aktiv i någon idrott?

Vilka handikappidrotter har du testat på

Bemötande i vardagen

Hur mycket hjälp i vardagen får du av den du bor i ihop med?

På vilket sätt hjälper han/hon dig i vardagen?

Hur tycker du att det är handikappsanpassat i din vardag?

Utveckla vad som är bra och vad som kan bli bättre?

Hur gör du när du tar dig till olika ställen?

I så fall, hur fungerar de?

Brukar du vara på stan själv?

Hur känner du dig bemött av människorna runt omkring dig när du är ”på stan”?
(Blickar,? Kommentarer? Hjälpssamhet?

Kommer du in överallt? Dörrar? Trösklar? Hiss? Trappor?

Måste du välja butik/restaurang efter ”om du kommer in” eller efter ”smak”?

Hur är framkomligheten inne i butikerna?

Tycker du att du blir annorlunda bemött av dem som jobbar i butikerna än vad dom som inte är rullstolsbundna? Blickar? Kommentarer? Hjälpksamhet?

Arbetet/skola

Hur tycker du att du blir bemött på din arbetsplats/skola? (Blickar, Kommentarer, Hjälpksamhet)

Hur behandlar dina lärare dig?
Tycker du det skiljer sig jämfört med andra elever?

Hur upplever du att dina klaskompisar ser på dig?

Framkomlighet på jobbet/skola?

Behöver du någon gång hjälp att ta dig fram på jobbet/skolan?

Har du någon gång haft en assistent i skolan? I så fall, hur har detta fungerat?

Kan du sitta vid alla bord? Dvs. kommer du under och intill med rullstolen?

Helhetsbild

Hur känns de att be om hjälp?

Drar du dig någonsin för att be om hjälp?

Känner du dig någon gång särbehandlad?
Isf i vilka situationer?

Drar du dig någonsin undan för att du inte orkar vara personen som sitter i rullstol?

Känner du någon gång känt dig som en belastning? Isf i vilka situationer?

Övrigt

Är det något annat som du tänkt på hur du blir bemött i dagens samhälle?

Bilaga 2

Observationsguide

Beskrivning av observationen:

Detta skall observeras

Bemötande (människor):

Blickar:

Reaktioner/kroppsspråk:

Hur pratar dem med oss:

Extra hjälpsamma/undvikande:

Ändras deras beteende:

Framkomlighet:

Finns hiss:

Kan vi handla det vi vill:

Dörrar:

Finns dörröppnare:

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Kan du studera vid bord/datorer:

Övrigt:

Bilaga 3

Loggbok

Fredag Idrottshall

Vi tog våra rullstolar och tog oss till idrottshallen där vi skulle testa på att utöva några idrotter. Vi tog oss till skolan och det gick bra iallafall. När vi kom till skolan uppkom ett problem. Vi visste inte hur vi skulle ta oss ner till hallen som tur var träffade vi en lärare som visade oss en hiss som vi kunde ta oss ner till salen med. När vi kom ner så var vi tvungen att rulla genom c-salen (en stor sal är indelad i 3 små, a, b samt c) för att komma till vår hall. I denna sal var det massa ungar som hade idrott. De tittade inte så mycket men några blickar fick vi. Sedan hämtade vi de saker som vi skulle använda. Vi testade på badminton, basket och mjuktennis. Badminton började vi med och där fick vi snabbt minska planen pga. att vi inte hann med att åka om de kom ”sneda” bollar. Till slut fick vi igång ett hyfsat spel. Det som är svårt är att hinna ta sig åt något håll när man skall ha ett racket i handen också. Sedan testade vi på att kasta lite basket. Detta var också väldigt svårt för korgen var så ”högt upp”. Här var man också tvungen att vara snabb med rullstolen för hinna ifatt bollen.

Bemötande (människor)

När vi rullade till idrottshallen träffade vi inte så mycket folk. Väl inne i hallen så träffade vi några människor i salen och de frågade oss vid ett flertal tillfällen om vi ville ha hjälp med något. B l a när vi skulle hämta badminton näten så frågade en person -går bra? eller vill ni ha hjälp?

Blickar:

Barnen som var i salen gav oss några blickar men inte så mycket. Personligen trodde jag de skulle bli fler.

Reaktioner/kroppsspråk:

De som frågade om de kunde hjälpa oss var väldigt trevliga. Kändes som de även kunde frågat om vi inte varit rullstolsbundna.

Hur pratar dem med oss:

Som vanligt

Extra hjälpsamma/undvikande:

När vi kom så var de två studerande som flyttade på sig för de trodde inte vi skulle komma förbi (det hade vi gjort för det var gott om plats)

Ändras deras beteende:

Framkomlighet:

Kommer vi in dit vi vill:

När vi skulle ta oss in i hallen upptäckte vi att det fanns en knapp som öppnade dörren, Denna hade vi aldrig sett innan. Hissen hade vi heller aldrig sett.

Finns hiss:

Hissen hade vi aldrig sett innan vi frågade några lärare var den fanns.

Kan vi handla det vi vill:

Dörrar:

När vi kom hem och skulle in till mig i mitt hus uppstod det problem. Den dörren som jag har in till huvuddörren är stor och väldigt klumpig att ta sig in genom. Rev upp ena fingret så det började blöda. Men till slut så kom jag in iaf.

Finns dörröppnare:

Ja i skolan fanns det dörröppnare

Vägar, slask, is, ramper, grus:

Vägarna är ett hinder för rullstolsburna. Lutar vägen rullar stolen åt det hållet och det blir genast svårare att ta sig fram. Även all grus och is gör det avsevärt svårare att komma fram. Att ta sig in i skolan var inga problem p g a att vi kunde åka sådana vägar som inte hade trappor och fanns det trappor fanns det även ramper till hjälp.

Kan vi studera vid bord/datorer:

Övrigt:

Fredag Idrottshall

10.00 rullade jag bort till den andra observatören. Det blir lättare och lättare att ta sig genom dörrar i mitt hus. Inga trösklar i huset och en liten när man skall ta sig ut på gaveln på huset. Värre i min väns hus då trösklarna är mycket högre vid ytterdörren och även små trösklar inomhus. Här uppstår då problem att ta sig in.

12.00 Rullar bort till idrotten för att spela badminton. Tar ute vägen idag. Tar hissen (som man aldrig tänkt på fanns) ner och åker igenom salen full med lågstadieelever. Känns som eleverna inte tar så stor notis om en. Känns mer naturliga än de vuxna vi stött på hittills. Att spela badminton gick alldeles utmärkt. Sätta upp nätstolpar och nät var inga problem. Spela basket gick också det alldeles utmärkt. Inga problem att ta sig fram och tillbaka från idrotten.

Bemötande (människor)

De människor jag stött på som inte vet att det är ett experiment har alla varit väldigt vänliga. Dörrar hålls upp. Någon gång har människor som stått och pratat flyttat sig lite till sidan för att vi ska förbi trots att det är gott om plats.

Blickar:

Jag upplever det som att många undviker en med blicken när man passerar. Kan bero på att man inte vill stirra heller.

Reaktioner/kroppsspråk:

Hur pratar dem med oss:

Extra hjälpsamma/undvikande:

Fler dörrar hålls upp. Någon har flyttat på sig trots att det varit gott om plats att passera.

Ändras deras beteende:

Får inte ögonkontakt med lika många. Undviker en med blicken

Framkomlighet:

Kommer vi in dit vi vill:

Lite problem att komma över den stora tröskeln in till Jocke.

Finns hiss:

Idrotten finns

Peters hus finns det inte

Kan vi handla det vi vill:

Dörrar:

Finns dörröppnare:

Fungerar ej vid huvudingången till skolan.

Annars finns det på alla stora ingångar till skolan.

Vägar, slask, is, ramper, grus:

Kan vi studera vid bord/datorer:

Övrigt:

Tyckte det kändes mer naturligt hos yngre barn. Känns inte som att jag blir uttittad snarare upplever jag det så att folk undviker en med blicken.

Måndag Universitet/Högskola

Idag var det meningen att vi skulle ta oss till biblioteket för att söka böcker. Vi har även varit runt på universitetet för att främst observera den fysiska miljön. När vi kom till

ytteddörren till skolan så mötte vi en person som höll upp dörrarna åt oss. Vi passerade folk som flyttade sig någon meter för att vi skulle få extra plats att passera trots att det var gott om plats. Några kompisar passerade utan att hälsa på oss. De tittade inte ens åt oss när de passerade. När vi skulle låna böcker så stötte vi på problem när böckerna stod på översta hyllan. Vi var tvungna att fråga om hjälp för att få ner böckerna. Men personen vi frågade var hjälpsam. Vi testade om det gick att komma intill databorden i biblioteket och det gick på ett smidigt sätt. Det gick även bra att komma intill borden i Universitetets/Högskolans undervisningssalar.

Detta skall observeras

Bemötande (människor):

Personer flyttade på sig för att vi lättare skulle passera trots att det var gott om plats. Personen som hjälpte oss med boken var hjälpsam. Folk höll upp dörrar för oss.

Blickar:

Många tittade snabbt men ville inte söka ögonkontakt. En del tittade bort.
Reaktioner/kroppsspråk:

Hur pratar dem med oss:

Som vanligt

Extra hjälpsamma/undvikande:

Var väldigt snabba med att hålla upp dörrarna när vi närmade oss. Någon nästan vände för att hålla upp dörren

Ändras deras beteende:

Att hålla upp dörren är inte något som man normalt ofta upplever.

Framkomlighet:

Bra planlösning och bra placering av möbler och inredning vilket underlättade framkomligheten.

Finns hiss:

Kan vi handla det vi vill:

Dörrar:

Stora ytteddörrar men då nästintill alltid med automatisk dörröppnare

Finns dörröppnare:

Dörröppnare finns till de allra flesta ytteddörrar i skolmiljön.

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Jobbigt när vägarna lutar och stolen ”drar iväg” åt ett håll. Grus och is försvårar framkomligheten väsentligt. Fanns ramper på de ställen det var nödvändigt.

Kan du studera vid bord/datorer:

Ja det var inga problem att komma intill.

Övrigt:

Måndag Universitet/högskola

Idag skulle vi ta oss till biblioteket för att söka böcker. Peter kom till mig och sedan rullade vi genom skolan. När vi kom fram till ytterdörren vid skolan var alla så bemötande och artiga. De öppnade dörrarna åt oss. Väl inne i biblioteket träffade vi några kompisar och snackade lite med dem. Sedan kom en annan kompis och gick förbi och hon gick bara förbi utan att hälsa. Sedan letade vi böcker och kom fram till att vi hoppades att det inte var några böcker som vi skulle ha längst upp på hyllan då vi inte nådde dit. Så var dock fallet och vi blev tvungna att fråga om hjälp vilket personen vi frågade gladeligen ställde upp på. Vi prövade om det gick att komma intill databorden samt borden i undervisningssalarna.

Bemötande (människor)

Några stannade för att släppa förbi oss inne i skolan. Personen som hjälpte oss ta ner boken var hjälpsam.

Blickar:

Många tittade ”snabbt” på oss men ville inte fästa blicken kändes de som.

Reaktioner/kroppsspråk:

Hur pratar dem med oss:

Extra hjälpsamma/undvikande:

Några nästan ”sprang” till dörren för att öppna den till oss

Ändras deras beteende:

Det var i så fall dörrarna som de öppnade

Framkomlighet:

Kommer vi in dit vi vill:

Inne i biblioteket fanns det en hiss som vi åkte med till det plan som vi ville till. Det är väldigt jobbigt att åka rullstol ute med allt detta grus som finns nu.

Finns hiss:

Ja det är nybyggt så det fanns hiss

Kan vi handla det vi vill:

Dörrar:

De öppnade dörrarna som de inte trodde vi kunde öppna själva

Finns dörröppnare:

Ja i biblioteket fanns det. I huvudbyggnaden var de någon som ej funkade

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Vägarna är ett hinder för rullstolsburna. Lutar vägen rullar stolen åt de hållet och det blir genast svårare att ta sig fram. Även allt grus och is gör det avsevärt svårare att komma fram.

Kan vi studera vid bord/datorer:

Övrigt:

Tisdag Centrum

Denna dag var de dags för en sväng in till stan med rullstolarna. Peter kom ner till mig kl 10. det var meningen att vi skulle åka med en kompis till honom i en minibuss in till stan. Vi rullade ut från mitt och kom inte många meter utanför innan vi såg en kompis. Men hon såg inte oss... vi ropade på henne och hon blev helt ifrån sig att hon inte sett oss. Sedan åkte vi med minibussen in till stan. Parkerade en bit från gågatan för att inte det skulle se dumt ut när vi gick ur bilen. Sedan rullade vi runt på stan. Bara vi kom till gågatan blev vi lite besvikna. Vi förstod att vi inte skulle komma in i så många butiker på grund av att de hade trappor för att komma in. Men vi började med att rulla in på stadium där vi hittade en hiss som vi tog till bottenplan. Väl nere i källaren rullade vi runt. Här gick det hyfsat att komma runt, var lite svårt på en del ställen. Sen åkte vi runt på gågatan lite och gick in i några butiker under "resans gång". Det kändes väldigt kränkande att sitta utanför en butik och inte komma in i den kan jag meddela! Vi tog en sväng in i en butik och bara vi kom in där så frågade de: "*behöver ni hjälp så säg till*". Detta kändes bra på ett sätt men hade de frågat detta om vi inte hade suttit i rullstol? I denna butik var det även väldigt dåligt med plats för rullstolen och det kändes som man körde in i allt och skitade ner alla kläder som hängde där. Turen fortsatte och vi tänkte ta oss ner till en butik och där var vi tvungna att gå en annan väg för att kunna åka hiss. Vid hissen stod det ring för att komma in i hissen. Peter ringde men det var ingen som svarade. Som tur var kom de 2 personer som jobbade där som hade ett passerkort som skulle ner som åkte med. Även här gick de okey att ta sig runt. Sedan tog vi oss till en butik för att tippa lite. Detta gick med lite besvär p g a att det var lite högt till tipslapparna. Nu när vi ändå var i stan var vi tvungna att besöka en handikapp toalett. Detta hittade vi en som låg i en galleria. Till slut med lite hjälp så klarade vi att gå på toaletten också. Sedan var det matdags. Vi körde in på en Kinarestaurang och åkte fram till kassan för att beställa. Här fick vi en tallrik som vi skulle ta mat på (gåbord) och ett glas vatten. Jag kan meddela att det var lite klurigt att ta med till bordet. Sen när vi hade tagit mat skulle vi då sätta oss och då var problemet att de var lite svårt att komma in med rullstolen under bordet men det gick till slut. När vi skulle "gå" därifrån så kom en anställd fram och frågade om maten smakade och önskade oss en trevlig dag. Personligen har jag varit där och ätit minst 5 ggr innan och det är aldrig någon som har sagt så innan. Men det kändes väldigt bra när de sa det till oss. Sedan åkte vi in till en butik och där frågade en tjej bara vi kom in om vi behövde hjälp och de kändes även detta som de inte skulle ha frågat om vi inte satt i rullstol. Sen bar det av till ännu en butik. Även här kom det fram en flicka snabbt och sa att om vi behövde hjälp var de bara att säga till. Att vara på stan utan att handla går ju inte så nu var vi tvungna att åka in på en matbutik för att se hur detta skulle gå. Peter tog en korg som han hade i knäet. Det som vi kom fram till här vara att man inte kunde handla så mycket då det var svårt att få med sig

maten därifrån. När vi kom fram till kassan skulle jag betala med kort och det gick mot min förmodan väldigt bra. Sedan kom jag på att jag var tvungen att ta ut pengar så vi tog oss till en minutenautomat. Här trodde jag inte heller att det skulle kunna gå men de gick också helt ok. Detta kan bero på att jag är ganska lång. Sedan åkte vi en hiss som vi aldrig hade sett tidigare inne på gallerian och det var det sista vi gjorde före vi senare begav oss till bilen som Peter körde hem.

Bemötande (människor)

Några stannade för att släppa förbi oss på gatan. Väldigt många som var väldigt trevliga och frågade om vi ville ha hjälp och så.

Blickar:

Många tittade ”snabbt” på oss men ville inte fästa blicken kändes det som. En del tittade väl också.

Reaktioner/kroppsspråk:

En del flyttade på sig när de såg att vi kom åkandes

Hur pratar dem med oss:

Dom pratade med oss som vanligt men det kändes som de var trevligare mot oss än de hade varit mot andra ”vanliga” kunder

Extra hjälpsamma/undvikande:

Som jag skrivit så var de extra hjälpsamma i butikerna

Ändras deras beteende:

I butikerna

Framkomlighet:

Kommer vi in dit vi vill:

Detta var kränkande! De var säkert 50 % av de butiker som fanns i stan som vi inte kom in i! hur skall man då kunna handla saker som rullstolsburen?

Finns hiss:

Ja, i galleriorna och några butiker. Det var på de ställen som vi verkligen behövde hiss också.

Kan vi handla det vi vill:

NEJ vi kom ju inte in dit vi ville!
Men exempelvis på matbutiken gick det.

Dörrar:

Vissa dörrar är väldigt svårt att komma in igenom. Exempelvis kinarestaurangen.

Finns dörröppnare:

Dörröppnare till hissarna fanns och det var bra. Men andra dörrar där vi skulle in i vissa butiker var värre. Sen var de vissa dörrar som såg jättesvåra ut med det spelade ju ingen roll pga. av att vi inte ens kom till dörren pga. trappsteg!

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Detta gick okey. Detta p g a att snön var borta. Men gruset var kvar och detta är jobbigt. Ramper fanns in i vissa butiker men skulle behövas avsevärt mycket mer.

Kan vi studera vid bord/datorer:

Det var lite problem med att sitta och äta vid bordet men de gick till slut.

Övrigt:

Tisdag Centrum

Tog rullstolen bort till Jocke. Idag var det regnigt värre och ytterdörren var jobbig som vanligt. Vi rullade sedan bort mot bilen. En kompis gick förbi utan att se att det var vi. Kan det vara så att folk undviker att titta på folk i rullstol för att de inte är bekväma i situationen? Vi fick ropa på henne för att hon skulle lägga märke oss. Brocke var med in till stan idag. Vi parkerade bilen och tog rullstolarna och åkte upp mot centrum. I första butiken vi gick in i fick vi ta hissen ner till källarvåningen. En hiss som jag aldrig tänkt på att den fanns där tidigare. Det var en liten hiss och vi fick åka en och en. Det var ingen av expediterna som frågade om vi behövde hjälp med något. Vi rullade sedan vidare nedför gatan. Det var inga problem att ta sig fram över kullerstenarna trots att det låg mycket grus över. Vad jag lade märke till nu, vilket jag aldrig tänkt på tidigare, var att det inte av egen maskin gick att ta sig in i alla butiker med rullstol. Många hade bara stentrappor upp. Vi var sedan på ännu en affär. Jag upplevde det ibland som att det var trångt i vissa gångar och i andra var det så smalt att det inte ens gick att ta sig fram. En del hyllor är så höga att man inte når sakerna som är längst upp. Vi rullade vidare längs gatan. Eftersom regnet låg i luften var det inte särskilt många människor ute. Vi var sedan på en butik där det var extremt smalt i gångarna. Då hjulen var smutsiga och blöta kändes det som att man skitade ner allt där inne när man åkte i de smala passagerna. Folk var väldigt vänliga och flyttade sig gladeligen när man skulle fram. Vi rullade sedan vidare och in på en butik. Här var det första gången expediten frågade om jag behövde hjälp med något. Vi var sedan inne i en galleria och spelade på stryktipset vilket inte var några som helst problem. Du kunde nå alla lappar och pennor och du kom under bra med rullstolen när du skulle skriva. Vi skulle sedan ta hissen ner till en butik. På dörren stod det ”ring för hjälp att öppna dörren”. Vi ringde på och väntade ett tiotal sekunder. Då kom det två personer som skulle ner med några backar och de öppnade åt oss. Nere i affären gick det inte att ta sig fram överallt p g a att gångarna var för smala. Vi tog hissen upp igen och rullade bort mot handikapptoaletten. Det kostade pengar och vi fick åka in i affären bredvid för att växla. Vi fick växla utan att hon tyckte det var jobbigt. (Vad jag kunde bedöma). Hon berättade att det alltid kom in folk och ville växla pengar i butiken pga. att den låg närmast. På toaletten försökte jag ta mig upp på toastolen utan att använda benen vilket inte var helt lätt. Det var annars gott om plats på toaletten och inga problem med att vända. Sedan tog vi oss över gatan till en restaurang. Det var inga höga trösklar som ställde till besvär när vi rullade in. Vi betalade för buffén och fick våra tallrikar och våra glas med cola. Detta

ställdes till problem. Tallriken var inga problem att ha i knäet men det fyllda glaset fanns liksom ingenstans att göra av när man måste ta sig fram med hjälp av båda händerna. Personen i kassan tänkte nog inte på detta när hon hällde upp drickan. Vi löste det men det hade underlättat om vi fått en bricka eller att hon burit ut drickan åt oss. Att ta åt sig från buffen gick fint då det var gott om plats och för all del lite folk. Jag körde med tallriken i knäet och det var inga problem. På vägen tillbaka till våra platser åkte vi förbi ett litet barn (3år) som stirrade storögt först på jocke och sedan på mig. När vi var klara och gjorde oss redo för att "gå" så kom det en anställd fram.

-Smakade det bra?

-Jo det var kanon

-Va bra. Ha nu en trevlig dag båda två.

Vi har varit på stället flera gånger tidigare och aldrig fått den sortens bemötande förut. Det kändes som vi blev bemötta på ett nästan "övertrevligt" sätt. Vi åkte in på en butik där personalen genast frågade

-Ni får säga till om det är någonting som vi kan hjälpa till med.

Personen sa det på ett trevligt sätt. Det lät som personen menade med att plocka fram och ner grejor eller liknande. I butiken var det gott om plats och inga problem med rörelsefriheten. Vi åkte sedan in på en matbutik. Smidigt att ta sig fram. Jocke handlade med kort och det funkade utan problem. Det gick att dra bankomatkortet och se vilka siffror man skulle trycka på. Det var heller inga problem med att ta ut pengar ur automaten. Vi var sedan i en galleria med en kompis som vi träffat på vägen. Vi hittade en stor hiss som vi tog oss upp på övervåningen med. Vi var inne i någon prylaffär. Här hälsade någon ur personalen på mig i förbifarten. Kändes lite ovant faktiskt. Sen rullade vi ner till bilen och klev ur rullstolarna och åkte hem.

Bemötande (människor)

Blickar:

Kan känna att vissa vänder bort blicken. De vet liksom inte på vilket sätt de skall titta. De vill väll inte stirra heller. De få som söker upp ens blick fyrar ofta av ett leende.

Reaktioner/kroppsspråk:

Känns som folk inte riktigt vet hur de ska bete sig. Någon kan titta till någon extra gång.

Hur pratar dem med oss:

Var vänliga

Extra hjälpsamma/undvikande:

Folk blir extra hjälpsamma. Håller upp dörrar och frågar om man behöver hjälp.

Ändras deras beteende:

Kan vara svårt att säga i en del fall då vi inte vet hur de beter sig i vanliga fall.

Framkomlighet:

Går inte att ta sig in alls i många butiker. Lite jobbigt med kullerstenarna på gatorna. Jobbigt att ta sig fram i vissa butiker. Speciellt en butik med kläder som hänger i "nedsmutningshöjd"

Finns hiss:

I båda gallerierna fanns hissar. Vilka man aldrig tidigare registrerat fanns.

Kan vi handla det vi vill:

Vi handlade bara lite småsaker och det gick bra att ha en korg i knäet. Gick fint att betala med betalkort. Svårt att få ned vissa saker från höga hyllor.

Dörrar:

Ofta automatiska skjutdörrar eller dörröppnare.

Finns dörröppnare:

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Lite jobbigt med kullersten. Det finns inte speciellt många ramper på platser där det skulle behövas. Trottoarkanterna är svåra att ta sig uppför och nedför.

Kan vi studera vid bord/datorer:

Gick precis att komma under bordet på restaurangen.

Övrigt:

Torsdag 3 Restaurang/Pub

Ja då var det dags att åka in till stan för att gå på pub. Vi åkte in i en minibuss som Peter hade fixat. Vi hade fått med oss 2 stycken flickor som snällt följde med som sällskap. Vi parkerade på stationen i stan för att sedan ta oss till en restaurang där vi lätt tog oss in. Sedan hälsade vi på en arbetare. Han kom fram och frågade om vi ville sitta på ett speciellt ställe. Vi hittade ett bord först men då hade jag suttit mitt emot en annan gäst och det kändes inte bra. Så vi bad att få ett annat bord. Servitören tog vänligt bort 2 stolar så vi kunde komma in med våra rullstolar. Sedan beställde vi mat och dryck. Peter fumlade som vanligt och tappade besticken på golvet. Innan han ens hann blinka så var servitören där med nya. Sedan åt vi där och satt och snackade i några timmar.

Bemötande (människor)

Väldigt hjälpsam servitör som hjälpte oss mycket inne på puben.

Blickar:

Det kändes som man var uttittad men det är nog en sak som man vänjer sig vid efter ett tag. Detta blev även bättre när vi hade varit där ett tag.

Reaktioner/kroppsspråk:

En del flyttade på sig när de såg att vi kom åkandes på vägen till puben.

Hur pratar dem med oss:

Dom pratade med oss som vanligt.

Extra hjälpsamma/undvikande:

Han var väldigt hjälpsam på ett bra sätt på restaurangen

Ändras deras beteende:**Framkomlighet:****Kommer vi in dit vi vill:**

Ja vi kom in på puben. Var lite svårt att komma runt och in vid borden bara. Men med hjälp så fungerade även detta bra.

Finns hiss:

Behövdes inte

Kan vi handla det vi vill:

Ja servitören kom och tog upp beställningar

Dörrar:

Vi kom in med hjälp av våra damsällskap

Finns dörröppnare:

Nej. Det är alltid svårt att öppna ytterdörrarna. Men efter ett tag så fixar även detta sig.

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Detta gick okey. Detta p g a att snön var borta. Men gruset var kvar och detta är jobbigt.

Kan vi studera vid bord/datorer:

Man kom lätt under med benen så man kunde äta.

Övrigt:

De hade handikapptolett

Torsdag Restaurang/Pub

Idag rullade jag ut ur lägenheten och bort mot bilen som stod på parkeringen. När jag närmade mig ytterdörren så var det en kille på väg in. Han stannar mitt i steget och utbrister ”oj då” och håller upp dörren. Det kändes som han blev väldigt förvånad över att se en rullstolsburen i huset. Vi packade in rullstolarna i bilen och åkte in till stan. Två kompisar följde med också. Givetvis regnade det. Vi parkerade så långt bort på järnvägsparkeringen som möjligt. Vi ville inte att någon skulle se oss gå ut och sedan sätta oss i rullstolarna. Vi rullade sedan bort till en restaurang/pub för en bit mat och någon öl. När vi kom in lade jag genast märke till att det inte var speciellt många platser som vi kunde sitta vid. Dels var det soffor dels en del platser som var på en plåtå. Det var inte speciellt mycket folk. Vi blev vänligt bemötta som vanligt. Killen som jobbade hjälpte oss med att flytta undan stolarna vid bordet. Jag fick sitta på kortsidan och där gick det inte riktigt att komma intill bordet då hjulen tog emot där framme. Vi beställde vår mat och efter en stund fick vi in vårt dricka. När vi fått in maten så tappade jag en kniv som hamnade under stolen och då var kyparen genast framme och frågade om jag ville ha nya bestick. Det känns som att om vi inte varit rullstolsbundna så hade vi fått fråga efter nya

bestick själva. Tyvärr var det väldigt lite folk på puben denna afton så vi kom inte i kontakt med så många människor. Sedan betalade vi och rullade bort till bilen igen. Trottoarerna lutade som vanligt vilket är otroligt påfrestande. Stolen bara sticker åt ett håll. Handikapptolett fanns på stället men den behövde vi inte använda.

Detta skall observeras

Bemötande (människor)

Normalt bemötande av han som serverade oss tycker jag. Inte överdrivet hjälpsam eller trevlig som vissa kan vara.

Blickar:

Det var någon lastbilschaffis på stället som kastade någon extra blick på våra stolar.

Reaktioner/kroppsspråk:

Han som såg mig i korridoren och var nästan inne vände och höll upp dörren för mig.

Hur pratar dem med oss:

Som vanligt

Extra hjälpsamma/undvikande:

Kanske lite extra hjälpsamma

Ändras deras beteende:

Svårt att säga men jag upplevde personalen som lite extra hjälpsam.

Framkomlighet:

Lite svårt att ta sig runt

Kommer vi in dit vi vill:

Vet inte om man kunde ta sig ner på diskot.

Finns hiss:

Tror inte det fanns hiss till nedervåningen.

Kan vi handla det vi vill:

Dörrar:

Inga problem att ta sig in på restaurang/Pub.

Finns dörröppnare:

Ingen dörröppnare till restaurang/Pub

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Trottoarer som lutar är jobbigt

Kan vi studera vid bord/datorer:

Vi kom under med benen men jag kom inte riktigt intill bordet från gaveln då hjulen tog emot där fram.

Övrigt:

Onsdag Bio

Ja då var det dags att kolla på bio. Detta var inte de lättaste kan man inte säga. Först skulle man välja film (och det är ju aldrig lätt). Efter det skulle vi då försöka boka filmen och här uppkom då ett problem, vi satt i rullstol. Det som stod på nätet vara att det fanns platser att sitta på men inte hur man bokade dessa. Så vi fick ringa Stockholm och ställa oss i kö där för att sedan boka genom dem. Sedan var det att sätta sig i rullstolen och ta sig med Peters buss in till stan. Vi ställde oss en bit ifrån bion så ingen skulle se att vi kunde gå. Sedan åkte vi till bion. När vi kom halvvägs så skulle vi över en väg, men det fanns inget övergångsställe just där. Men bilarna stannade för oss. Detta kändes väldigt konstigt att de gjorde. När vi skulle in på bion så fanns det dörröppnare som tur var för oss annars hade det blivit jobbigt. Kom in på bion och ställde oss i kö för att lösa ut biljetterna. En av oss fick stå i kö och den andra fick stå utanför ”repen”. Personen i kassan frågade om vi ville sitta i rullstolarna i salongen för då var han tvungen att ta 4 biljetter. Det ville vi för se om detta gick. Efter de så åkte vi en sväng på gågatan för att fördriva tid. Vi tog oss in på en butik för att handla lite godis mm. Sedan var det bara att åka tillbaka till bion. När vi kom in dit var de dags att visa upp biljetterna. Vi åkte fram till personen som tog emot dessa. Han visade oss till hissen för salongen låg en våning upp. Vi åkte upp med hissen och tog oss sedan in i vår salong. När vi rullade in där så såg vi att de hade tagit bort 4 stolar i mitten längst fram. Det var här vi skulle rulla in och sitta. På andra raden satt det många ungdomar som bara titta på oss när vi rullade in och satte oss längst fram. Det kändes väldigt konstigt att sitta där framme. Man kändes sig uttittad och bilden var enormt stor kändes det som. Sedan satt vi där i våra rullstolar under hela filmen (hade så fruktansvärt ont i benen och ryggen eller, ja hela kroppen). Efter filmen rullade vi ut ur salongen och fick gå samma väg som vi kom till salongen. De andra fick ta en annan väg ut för de kunde gå i trappor. Sedan var det bara att ta sig till bilen för att ta sig hem igen.

Bemötande (människor)

När de stannade bilen för att släppa över oss över vägen kändes det väldigt konstigt. Det kändes som de tyckte synd om oss och därför stannade de. Alla som vi kom i kontakt med var väldigt hjälpsamma. Personen i kassan fråga om vi ofta går på bio. Visade oss till hissen och sa många gånger vilken salong vi skulle vara i. Så bemötandet på bion var bra.

Blickar:

Många tittade ”snabbt” på oss men ville inte fästa blicken kändes det som.

Reaktioner/kroppsspråk:

En del flyttade på sig när de såg att vi kom åkandes.

Hur pratar dem med oss:

Kändes som de var väldigt tydliga med allt. Men detta kändes väldigt bra för man visste inte riktigt vart man skulle ta vägen och så.

Extra hjälpsamma/undvikande:

Det kändes som de var extra tydliga när de sa nått men detta kan vara så att jag tolkade det så.

Ändras deras beteende:

Känns som beteendet ändras i vissa moment. Tex. när vi skulle gå över vägen.

Framkomlighet:**Kommer vi in dit vi vill:**

Ja vi kom in dit vi skulle. Var bara lite skämmigt att sitta längst fram och bli uttittad.

Finns hiss:

Ja det fanns hiss så vi kom in till salongen.

Kan vi handla det vi vill:

Ja

Dörrar:**Finns dörröppnare:**

Dörröppnare till hissarna fanns och det var bra.

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Detta gick okey. Detta p g a att snön var borta. Men gruset var kvar och detta är jobbigt.

Kan vi studera vid bord/datorer:**Övrigt:****Onsdag Bio**

Nu var det dags att kolla på bio. Vi upplevde vissa svårigheter med att boka handikappbiljetter. Det gick inte att boka dessa över nätet utan vi var tvungna att ringa biografedjans kundtjänst. Där var det kö och vi fick vänta i tio minuter. Detta kändes konstigt då vi tycker att det borde gå att boka även handikapplatserna över nätet. På väg till bion skulle vi korsa en ganska trafikerad väg. När vi stod och väntade på att bilarna skulle passera så stannade en av dem och vinkade över oss trots att vi inte var i närheten av något övergångsställe. Detta kändes väldigt annorlunda mot vad man är van vid. Det fanns dörröppnare till de tunga dörrarna i bioentrén. Det var lång kö till att lösa ut biljetterna. Det kändes som att vissa av personerna runt omkring oss inte ville stirra på oss och därför undvek oss med blicken. Vi åkte ut på stan och in i en affär för att handla godis. Här upplevde jag inga problem med framkomligheten. När vi kom tillbaka till bion och skulle lämna fram biljetterna så upplevde jag att personen som jobbade där var extra tydlig i sina instruktioner i var vi skulle sitta, att de hade tagit bort stolar så att vi kunde sitta kvar i rullstolarna samt att det fanns hiss som vi kunde använda. När vi rullade in i biosalongen

kände jag att konversationerna avstannade och många tittade lite extra på oss. När filmen var slut så rullade vi tillbaka samma väg som vi kom och tog hissen ner igen.

Detta skall observeras

Bemötande (människor)

Man kände sig särbehandlad när bilisterna sannade för att släppa över oss. Personalen på bio bemötte os på ett trevligt sätt. Upplevde att de var extra tydliga mot oss.

Blickar:

Kändes som en del personer vi mötte inte visste vad de skulle titta på när de mötte oss. Flackande blickar.

Reaktioner/kroppsspråk:

En del personer vi mötte flyttade på sig när vi kom åkande så att vi enkelt skulle kunna passera trots att det var förhållandevis gott om plats.

Hur pratar dem med oss:

Väldigt tydliga i sitt språk på bion.

Extra hjälpsamma/undvikande:

Extra tydliga

Ändras deras beteende:

När vi skulle passera vägen.

Framkomlighet:

Gick bra att ta sig fram. Lite svårt med höga trottoarkanter. Jag fick åka runt ibland för att hitta en lättare väg upp eller ned för trottoarer.

Finns hiss:

Ja på bion

Kan vi handla det vi vill:

Ja

Dörrar:

Dörröppnare fanns till dörrarna i ingången till bion.

Finns dörröppnare:

Vägar, slask, is, ramper, grus,

Höga trottoarkanter ställde till vissa problem.

Gruset på vägarna är mest bara irriterande

Kan vi studera vid bord/datorer: